

цього процесу задовільне, атака ізвне маловірогідна. Достатньо моніторингу.

Ітак, визначені таким чином позиції представляють основу для вибору напрямків і методів удосконалення процесів. Симетрія рисунка косвенно підтверджує правильність вибраних напрямків стратегій по відношенню к базовим (угловим) точкам.

Практичне значення отриманих результатів заключається в тому, що використання пропозицій теоретико-методических основ підвищить наглядність представлення о підприємстві як о сукупності бізнес-процесів, підвищить обоснованість і знизить затрати часу на прийняття управлінських рішень.

Задачею для подальших досліджень буде являтися подальша розробка показателів, шкал для оцінки і методів формування інтегральної оцінки кожного напрямку по сукупності показателів для підприємств визначеної галузі.

Література: 1. Андерсен Бьєрн. Бізнес-процеси. Інструменти удосконалення Андерсен Бьєрн ; пер. с англ. С. В. Ариничева ; науч. ред. Ю. П. Адлер. – М. : РІА "Стандарти і якість", 2003. – 272 с., іл. – (Серія "Практичний менеджмент"). 2. Елиферов В. Г. Бізнес-процеси: Регламентация і управління : учебник / В. Г. Елиферов, В. В. Репин. – М. : ІНФРА-М, 2005. – 319 с. – (Учебник для програми МВА). 3. Аникин Б. А. Аутсорсинг: создание высокоэффективных і конкурентоспособных организаций / Б. А. Аникин. – М., 2003. – 239 с. 4. Бравар Ж.-Л. Эффективный аутсорсинг: розуміння, планування та використання успішних аутсорсингових відносин / Ж.-Л. Бравар, Р. Морган ; пер. з англ. – Дніпропетровськ : Баланс Бізнес Букс, 2007. – 288 с. 5. Брін П. В. Використання аутсорсингу як санаційного заходу по зменшенню витрат на промислому підприємстві / П. В. Брін // Научные труды ДонТУ. Серія : економіческа. – Вып. 33-1. – Донецьк : ДонТУ, – 2008. – С.119–124. 6. Хейвуд Дж. Брайан. Аутсорсинг: в пошуках конкурентных преимуществ / Дж. Б. Хейвуд ; пер. с англ. – М. : Издательский дом "Вильямс", 2004. – 176 с. 7. Хлебников Д. Матрица аутсорсинга [Электронный ресурс] / Д. Хлебников. – Режим доступа : www.strategy.com.ua.

Рецензент
докт. экон. наук,
профессор Малиярец Л. М.

Стаття надійшла до редакції
17.06.2011 р.

УДК 351:001.76

**Пономаренко Є. В.
Анненкова О. В.**

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИМ ТА ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Анотація. Запропоновано етапи формування механізму державного управління науково-технічним та інноваційним розвитком регіонів України. Проведено SWOT-аналіз впливу факторів глобалізації на інноваційний розвиток у

країнах світу. Розроблено основні принципи формування механізму державного управління науково-технічним та інноваційним регіональним розвитком регіонів України.

Анотація. Предложены этапы формирования механизма государственного управления научно-техническим и инновационным развитием регионов Украины. Проведен SWOT-анализ влияния факторов глобализации на инновационное развитие в странах мира. Разработаны основные принципы формирования механизма государственного управления научно-техническим и инновационным развитием регионов Украины.

Annotation. The stages of forming the mechanism of state administration of scientific and technical and innovative development of regions of Ukraine are offered in the article. SWOT is conducted is an analysis of influence of factors of globalization on innovative development in the countries of the world. Basic principles of forming the mechanism of state administration of scientific and technical and innovative regional development of regions of Ukraine are developed.

Ключові слова: механізм, державне управління, науково-технічний та інноваційний розвиток.

В умовах глобалізації розвиток світової та національної економіки характеризується розвитком інноваційних процесів як на державному, так і на регіональному рівнях.

Недостатній розвиток інноваційної діяльності в Україні зумовлений: відсутністю відповідних важелів, підходів та методів інноваційного процесу, дієвої нормативно-правової бази, ефективної інноваційної структури; недосконалістю управляючої, контролюючої систем забезпечення зв'язку із суб'єктами та об'єктами науково-технічної діяльності.

Проблемам інноваційного розвитку приділяють значну увагу зарубіжні та вітчизняні вчені та дослідники: Г. Власкін [1], Б. Мільнер [2], А. Галичинський, В. Геєць [3], В. Онікієнко [4], Л. Федулова [5], Чучко О. П. [6].

Досі не розроблений ефективний механізм державного управління інноваційною діяльністю регіонів країни.

Метою даної роботи є розробка теоретичного підходу до формування механізму державного управління науково-технічним та інноваційним розвитком регіонів на основі поглиблення процесів ринкових перетворень в Україні з урахуванням сучасного стану економіки країни.

Одним із важливих питань є розробка механізму державного управління науково-технічним та інноваційним розвитком регіонів України. Основними цілями механізму є: забезпечення динамічного інноваційного розвитку регіонів, підвищення ролі інновацій у подоланні депресивності регіонів. Обрані цілі зумовлюють завдання, серед яких: визначення оптимальних шляхів розвитку інноваційної діяльності; формування розвинутої інноваційної інфраструктури; використання нових, більш ефективних підходів до формування дієвого механізму державного управління науково-технічним та інноваційним розвитком регіонів. Зазначений механізм передбачає такі етапи: 1) визначення ролі інноваційної системи в країнах світу; 2) обґрунтування формування інноваційної структури на регіональному рівні; 3) розробка механізму державного управління науково-технічним та інноваційним розвитком регіонів України.

Важливим питанням є визначення ролі механізму інноваційного розвитку в країнах світу. У країнах Західної Європи механізм управління інноваційною діяльністю цих країн спрямований на розвиток інноваційної економіки [6]. В основі розробки нових напрямів інноваційної стратегії країн Західної Європи покладено таке: зміна характеру й значення нововведень в економіці, яка заснована на знан-

нях; відставання Західної Європи від США та Японії у сфері перспективних технологій; розширення ЄС на схід. Курс розвинутих країн ЄС спрямований на підвищення ефективності інноваційної діяльності, реалізація якого можлива лише в рамках глобальних інформаційних систем.

У табл. 1 наведено особливості розвитку інноваційних структур у країнах світу.

Таблиця 1

Особливості розвитку інноваційних структур у країнах світу [7]

Країни світу	Інноваційні структури	Особливості розвитку
1. США	Бізнес-інкубатори	створення програми для формування бізнес-інкубаторів
2. Франція	Технопарки	орієнтовані на сфокусовані дії організаційної мережі, тобто на зв'язки між фірмами технополісу
3. Німеччина	Інноваційні (технологічні) центри	розвиток послуг (інформаційне забезпечення, забезпечення ефективних зв'язків для управління проектами та ін.)
4. Фінляндія	Технопарки	участь у складанні регіональних програм, які розробляються строком на 4 роки і мають чітко поставлені цілі, завдання й критерії створення нових фірм, спільних виробництв і т. д.). Програма передбачає розробку концепції і стратегії розвитку промислових кластерів
5. Малайзія	Мультимедійний суперкоридор (MSC)	орієнтація на економіку, яка засновується на знаннях
6. Корея	Наукові парки	орієнтація на створення програмного забезпечення та інформаційних технологій
7. Тайвань	Науковий індустріальний парк Сінгу (HSIP)	формування інвестиційної політики, яка спрямована на наукомісткі галузі промисловості; наявність урядового інституту, діяльність якого спрямована на розвиток інноваційних технологій
8. Угорщина	Промислові парки	створення урядової програми розвитку промислових парків; створення промислових парків на базі угорських науково-дослідних центрів, що сприяє розвитку університетських міст (Будапешт, Еґера, Мішкольц, Д'єр, Дебрецен та ін.)
9. Росія	Бізнес-інноваційна мережа – RuBIN	розробка нового широкомасштабного довгострокового проекту участі російських організацій бізнес-інноваційної структури в новій найбільшій європейській мережі підтримки підприємництва (Enterprise European Network – EEN)
10. Білорусь	Інноваційне республіканське унітарне підприємство "Науково-технологічний парк" БНТУ	створення ефективної системи, яка сприяє розвитку науково-технічного потенціалу, впровадженню результатів науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт у реальний сектор економіки; створення та підтримка малих інноваційних підприємств, а також залучення їх до процесу освоєння та випуску наукоємкої продукції

Як видно з табл. 1, інноваційні структури представлено технопарками, науковими парками, промисловими парками, науково-технологічними парками в таких країнах світу, як: Франція, Корея, Тайвань, Угорщина, Білорусь. Бізнес-інкубатори, бізнес-мережі та інші превалюють у США, Малайзії, Росії. Особливості розвитку першої групи інноваційних структур полягають у формуванні інвестиційної політики, яка спрямована на розвиток інноваційних технологій, підвищення конкурентоспроможності товарів та послуг. Діяльність інноваційних структур другої групи орієнтована на конкретний напрям (технології, бізнес) на основі фінансової та технологічної підтримки. Розширення науково-технологічного співробітництва передбачає розробку європейської програми науково-технічного співробітництва

ва в області високих технологій "Еврика", яка спрямована на створення й підтримку міжнародної мережі наукових і промислових організацій і сприяння встановленню контактів між ними у сфері НДДКР. У програмі беруть участь 37 країн. Учасниками є 15 країн ЄС, а також Іспанія, Швейцарія, Туреччина, Ізраїль, Хорватія, Чехія, Естонія, Угорщина, Латвія, Литва, Польща, Румунія, Словаччина, Словенія, Кіпр, Сан-Марино, Сербія й Чорногорія, Монако, Росія, Україна [7].

Одним з основних шляхів реалізації економічної інтеграції є визначення цілей та стратегічних напрямів інноваційного розвитку в країнах світу (табл. 2).

Важливим питанням є проведення SWOT-аналізу впливу факторів глобалізації на інноваційний розвиток країн світу (табл. 3).

Таблиця 2

Цілі та стратегічні напрями інноваційного розвитку в країнах світу [7]

Країни світу	Цілі	Напрями
1	2	3
1. Німеччина	сприяння розвитку інноваційної діяльності та реструктуризації економіки	сприяння інвестуванню інновацій; надання послуг щодо інформаційного забезпечення, управління проектами тощо
2. Фінляндія	формування моделі інноваційного розвитку	реалізація моделі інноваційного розвитку; надання бізнес-послуг
3. Корея	сприяння розвитку інноваційної діяльності	створення програмного забезпечення; створення інформаційних технологій
4. Тайвань	модернізація економіки	розвиток індустріального виробництва; орієнтація на підприємництво МСП; підвищення ефективності інвестиційної політики; розвиток інноваційних технологій

1	2	3
5. Малайзія	перетворення економіки країни в економіку, яка заснована на знаннях	інтенсивний розвиток інфраструктури; підвищення ефективності діяльності університетів, науково-дослідних інститутів; активне стимулювання інноваційної діяльності з боку держави
6. Польща	підтримка малих та середніх підприємств	надання послуг швидкої підтримки (створення нової компанії та ін.)
7. Угорщина	розвиток та організація мережі	розвиток інноваційно орієнтованих індустріальних парків
8. Білорусь	підвищення інноваційної активності шляхом поєднання зусиль представників науково-технічної сфери і суб'єктів господарювання	створення конкурентної імпортозамінної продукції; створення ефективної системи, яка сприяє розвитку науково-технічного потенціалу; створення і підтримка малих інноваційних підприємств

Таблиця 3

SWOT-аналіз впливу факторів глобалізації на інноваційний розвиток країн світу

Фактор	Сильні сторони	Слабкі сторони	Можливості	Загрози
1. Розвиток інтеграційних процесів	Забезпечення більш високого рівня життя населення	Нерівномірність впливу на інноваційний розвиток різних країн	Більш ефективне використання ресурсного потенціалу країн	Неоднаковість інтересів різних країн у використанні світових ресурсів
2. Розвиток інноваційних процесів	Прискорення впровадження нововведень в інноваційний розвиток	Нерівномірність впливу на інноваційний розвиток різних країн	Перехід до якісно нового етапу інноваційного розвитку країн	Сегментування країн на перспективні та депресивні
3. Розвиток інформаційних процесів	Забезпечення більш швидкого економічного зростання	Нерівномірність впливу на інноваційний розвиток різних країн	Домінування інформаційного виробництва	Зростання залежності від інформаційних технологій
4. Розвиток міжнародної інфраструктури	Розвиток інфраструктури транспорту та зв'язку	Нерівномірність впливу на інноваційний розвиток різних країн	Підвищення ефективності існуючої інфраструктури	Неефективне функціонування окремих елементів інфраструктури

Таблиця 4

Для країн ЄС основними проблемами інноваційної діяльності є незадовільна якість управління елементами інфраструктури. У діяльності інноваційних технологічних центрів Німеччини можна визначити такі недоліки: вплив на зайнятість незначний, центри не дієві без субсидії національного або місцевого уряду. В технопарках Кореї основними проблемами їх функціонування є:

обмежена кількість обладнання та програмного забезпечення;

відсутність досвідних менеджерів;

мала кількість компаній орендаторів (у середньому 5 на інкубатор) [7].

Для країн СНД (Росія, Білорусь) діяльність технопарків спрямована на підвищення інноваційної діяльності, ефективне використання науково-технічного потенціалу, сприяння розвитку малих інноваційних підприємств та розвиток інноваційних технологій.

Важливим питанням в умовах трансформації економіки є створення дієвої інфраструктури як на державному, так і на регіональному рівнях. Тому доцільним є формування нових елементів регіональної інноваційної інфраструктури. У табл. 4 наведено нові елементи регіональної інноваційної інфраструктури.

Подані в табл. 4 нові елементи регіональної інноваційної інфраструктури будуть сприяти: реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні; розвитку діяльності на підприємствах всіх форм власності, а також у бізнес-структурах.

Нові елементи регіональної інноваційної інфраструктури

Назва центрів	Функції
Центр розвитку інновацій	узагальнення інформаційно-аналітичних даних щодо інноваційних технологій і ринків впровадження науково-технічної продукції; створення і підтримка загальнодоступної бази даних щодо інноваційної продукції та послуг; оцінка ефективності науково-технічних розробок; забезпечення синергетичного ефекту кожного інноваційного проекту
Центр координації розвитку інноваційних процесів	створення загальнодоступної бази даних наукових результатів з подальшою комерціалізацією; підтримка реалізації стратегічно важливих інноваційних проектів на основі державно-приватного партнерства
Центр інтеграції науки, бізнесу, органів державного управління	ефективна взаємодія між структурами – учасниками інноваційного проекту; інтеграція науки, бізнесу, регіональних органів влади та місцевого самоврядування

На заключному етапі формується механізм державного управління науково-технічним та інноваційним розвитком регіонів України.

Зазначений механізм будується на таких основних принципах:

цільовий принцип, який передбачає орієнтацію всіх заходів щодо розвитку інноваційних структур на програмно-цільове фінансування науково-технічної та інноваційної діяльності регіонів;

принцип комплексності, який спрямований на комплексну підтримку інноваційних проектів за пріоритетними напрямками інноваційної діяльності регіонів;

принцип об'єктивності щодо прийняття органами державного управління об'єктивних рішень, які сприяють орієнтації регіонів на реалізацію конкурентної наукомісткої продукції;

принцип адресності, який спрямований на цільовий характер з урахуванням особливостей інноваційної діяльності регіонів;

принцип легітимності, який передбачає визначення значимості регіону щодо інноваційного розвитку органами державного управління.

Механізм управління науково-технічним та інноваційним розвитком регіонів складається з чотирьох блоків:

- Блок 1 "Формуючий" передбачає розробку стратегічних напрямів та ефективне використання інструментів державного управління інноваційними процесами.

- Блок 2 "Регулюючий" включає нормативно-правові, соціально-економічні, організаційно-інформаційні важелі. Формування нормативно-правових важелів державного управління потребує створення дієвої законодавчої бази. Вибір соціально-економічних важелів пов'язаний з формуванням певного економіко-правового клімату. Організаційно-інформаційні важелі спрямовані на забезпечення підвищення ефективності діяльності органів регіональної влади та місцевого самоврядування щодо організації та узагальнення інформації у сфері державного управління науково-технічним та інноваційним розвитком регіонів.

- Блок 3 "Реалізуючий" включає такі механізми: організаційно-правовий, організаційно-економічний, бюджетно-фінансовий. Організаційно-правовий механізм спрямований на ефективне управління науково-технічним та інноваційним розвитком регіонів. Організаційно-економічний механізм передбачає регулювання економічних та організаційних процесів у науково-технічній та інноваційній сфері. Бюджетно-фінансовий механізм спрямований на підтримку підприємств науково-технічної та інноваційної сфери на основі бюджетної, податкової, митної та грошово-кредитної державної політики.

- Блок 4 "Контролюючий" передбачає здійснення контролю за всіма попередніми трьома блоками і включає механізм контролю за науково-технічним розвитком регіонів та механізм контролю за інноваційним розвитком регіонів.

Реалізація механізму державного управління науково-технічним та інноваційним розвитком регіонів дозволить: активізувати науково-технічну діяльність на підприємствах регіонів шляхом збільшення фінансування їх інноваційної діяльності; інтегрувати наукові дослідження і розробки до світової інноваційної системи; сприяти конкурентоспроможності високотехнологічної продукції.

Таким чином, розроблений механізм державного управління науково-технічним та інноваційним розвитком регіонів України на основі використання досвіду країн світу в інноваційній сфері спрямований на підвищення конкурентоспроможності регіонів у напрямі забезпечення реалізації державної інноваційної політики та створення ефективної системи державного управління науково-технічними і інноваційними процесами на регіональному рівні.

Практичне значення дослідження полягає у використанні теоретичних положень зазначеного механізму в розвитку науково-технічної та інноваційної сфери регіонів України.

Перспективи подальших наукових розробок полягають у розробці методичного підходу до формування механізму управління науково-технічним та інноваційним розвитком регіонів України.

Е. Б. Ленчук ; Ин-т междунар. экон и полит., исслед. РАН. – М. : Наука, 2006. – 246 с. 2. Инновационное развитие: экономика, интеллектуальные ресурсы, управление знаниями / под. ред. Б. З. Мильнера. – М. : ИНФРА-М, 2010. – 624 с. 3. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004 – 2015 роки). Шляхом європейської інтеграції / авт. кол. А. С. Гальчинський, В. М. Геєць та ін. ; Наук. ін-т стратег. дослідж., ін-т економіки та прогнозування НАН України. – К. : 2004. – 416 с. 4. Онікієнко В. В. Інноваційна парадигма соціально-економічного розвитку України : монографія / Онікієнко В. В., Ємельяненко Л. Н., Терон І. В. ; за ред. В. В. Онікієнка. – К. : РВПС України, 2006. – 480 с. 5. Федулова Л. І. Технологічний розвиток економіки України / Л. І. Федулова. – К. : Ін-т економіки та прогнозування, 2006. – 627 с. 6. Чучко О. П. Організаційно-економічний механізм стимулювання інноваційної діяльності України : автореф. дис. на зд. наук. ст. канд. екон. наук / О. П. Чучко. – Харків, 2008. – 19 с. 7. Особенности развития инновационных структур [Электронный ресурс] // Проект "Экономика". – Режим доступа : <http://economics://economics.wideworld.ru>.

Рецензент
докт. екон. наук,
професор Іванов Ю. Б.

Стаття надійшла до редакції
08.04.2011 р.

УДК 330.101

Краєвська Г. О.

СУЧАСНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ УКРАЇНИ

Анотація. Розкрито зміст сучасних механізмів відтворення людського капіталу сільських поселень. Здійснено типізацію цих механізмів за видами та рівнями застосування. Особливу увагу приділено організаційним та організаційно-інвестиційним механізмам.

Аннотация. Раскрыто содержание современных механизмов воспроизводства человеческого капитала сельских поселений. Осуществлена типизация этих механизмов по видам и уровням применения. Особое внимание уделено организационным и организационно-инвестиционным механизмам.

Annotation. The content of modern reproduction of the human capital of rural settlements is presented, a typification of these mechanisms to the types and levels of use has been made. Special attention is given to organizational and institutional-investment mechanisms.

Ключові слова: механізми, людський капітал, сільські поселення.

Розвиток сільського розселення в Україні передбачає функціонування поселенської мережі на основі стабілізації її структурних складових, однією з яких є людський капітал. На рівні поселень механізми формування людського капіталу в умовах становлення ринкової економіки в Україні мають значні особливості. У зв'язку з